

Людський ресурс як один із ключових аспектів у зміцненні конкурентних позицій сучасних підприємств

Козлова Інна Миколаївна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, логістики та інновацій, ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна),
e-mail: inna.kozlova@hneu.net;

Кондратенко Денис Віталійович,

студент 4 курсу факультету менеджменту і маркетингу, ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна),
e-mail: stilldenemy@gmail.com

Сучасна модель економічного розвитку ґрунтується на знаннях, інтелекті та креативних здібностях людей. Ці аспекти стають ключовими елементами людського капіталу, рівень розвитку якого безпосередньо впливає на успішність впровадження нової, інноваційно-орієнтованої моделі економічного прогресу. Саме людський ресурс стає ключовим у зміцненні продуктивності та конкурентних позицій сучасних підприємств. Нинішні економічні виклики стимулюють прийняття нововведень у сфері управління персоналом, спрямованих на стабільне зростання компаній.

Питання розвитку особистості тісно взаємодіє з ідеями людського й інтелектуального ресурсів. Людський розвиток може бути визначений як процес, що надає людині шанси повною мірою розкрити свої здібності, здійснювати свої прагнення, жити творчо, ефективно та у гармонії з оточенням та суспільством. Цей розвиток має на меті вилучення факторів бідності, економічної та соціальної ізоляції, підтримку охорони здоров'я, освіти, культурних ініціатив та самостійності людей, гарантуючи дотримання їх прав та свобод. Паралельно такий розвиток збільшує потенціал особистості, її здатність вирішувати актуальні виклики часу та переходити до сталого розвитку.

Для вимірювання людського розвитку, відстеження його змін розробляється система показників. У 1990 році ООН вперше запропонувала багаторівневу систему цих показників. Ця система була створена з метою надати об'єктивний погляд на соціально-економічний розвиток країн і визначити основні напрямки для підвищення якості життя населення. Показник найвищого рівня – індекс людського розвитку (ІЛР), який дає узагальнюючу характеристику загального впливу на людський потенціал найважливіших соціально–економічних процесів.

Індекс людського розвитку – це зведений показник розвитку людського потенціалу, який характеризує середній рівень досягнень даної країни за найважливішими аспектами розвитку людського потенціалу: рівень життя (дохід); отримання знань; тривалість життя. Параметри здоров'я представлені показником очікуваної тривалості життя при народженні; рівень освіти характеризують показники писемності дорослого населення й охоплення навчанням населення певних вікових груп; економічний добробут визначається як обсяг валового внутрішнього продукту, розрахований на душу населення. Даний індекс слугує показником ступеня реалізації людського потенціалу в кожній країні. Чим вищий ІЛР (ближче до одиниці), тим кращі умови для реалізації людського потенціалу.

Індекс людського розвитку ІЛР є підсумковим показником, який допомагає оцінити якість життя в різних країнах. Коли ІЛР високий, це вказує на те, що громадяни країни мають доступ до хорошої освіти, здоров'я та стабільного доходу, що сприяє загальному благополуччю нації. Сучасні статистичні дані ІЛР країн за 2019–2022 рр. наведено у *табл. 1* і *табл. 2* [2; 3]. Остання статистика охоплює період 2021–2022 рр., де не відображені наслідки війни, однак зареєстровано наслідки пандемії COVID-19 (табл. 2).

Слід зазначити, що з початку здійснення оцінок у 1990 р. ІЛР відзначався стійким зростанням. Однак у 2022 р. у звіті ПРООН було зафіксовано історичне зниження цього показника протягом двох ро-

Секція 1. Проблеми стратегічного управління конкурентоспроможністю на основі інновацій

квів поспіль, що стало першим подібним випадком за останні 32 роки. В результаті людський розвиток знизився до показників, відмічених у 2016 р., що призвело до втрати значних досягнень у цій сфері.

Таблиця 1

Індекс людського розвитку країн за 2019 р.

№ з/п	Країна	Індекс
1	Норвегія	0,957
2	Ірландія	0,955
3	Швейцарія	0,955
4	Гонконг (Китай)	0,949
5	Ісландія	0,949
6	Німеччина	0,947
7	Швеція	0,945
8	Австралія	0,944
9	Нідерланди	0,944
10	Данія	0,940
74	Україна	0,779

Таблиця 2

Індекс людського розвитку країн за 2020–2021 рр.

№ з/п	Країна	Індекс
1	2	3
1	Швейцарія	0,962
2	Норвегія	0,961
3	Ісландія	0,959
4	Гонконг(Китай)	0,952
5	Австралія	0,951
6	Данія	0,948
7	Швеція	0,947
8	Ірландія	0,945
9	Німеччина	0,942

1	2	3
10	Нідерланди	0,941
77	Україна	0,773

В останньому рейтингу Швейцарія очолила список країн із найвищим рівнем розвитку, маючи індекс 0,962. Норвегія та Ісландія також посідають високі позиції, з індексами 0,961 і 0,959 відповідно, після них слідує Гонконг (0,952), Австралія (0,951) та Данія (0,948). За останні роки Німеччина втратила позиції попередніх років і тепер посідає дев'яте місце з індексом 0,942. Взагалі тенденція до падіння ІЛР торкнулася понад 90 % країн у 2020 або 2021 роках, при цьому понад у 40 % країн індекс знижувався два роки поспіль. За останніми даними Україна знаходиться на 77 місці серед 191 країн з індексом 0,773, порівняно із попереднім звітом, втрачено одну позицію. Проте наша країна у списку таких, що мають високий рівень розвитку.

Також слід зазначити декілька ключових показників, які враховуються для розрахунку ІЛР [1]:

- у сфері здоров'я очікувана тривалість життя в Україні зменшилася до 71,6 років, з попередніх 72,1 років;
- у галузі освіти прогнозована кількість років навчання скоротилася до 15 років (на одну десяту менше), тоді як середня кількість років навчання становить 11,1 років;
- валовий національний дохід на одну особу в Україні становить 13,256 тис. дол. за паритетом купівельної спроможності станом на 2017 р., що є майже незмінним порівняно з попереднім показником;
- у сфері нерівності 10 % найзаможніших громадян України володіють 21,8 % всіх доходів, тоді як для 1 % найбагатших цей показник становить 9,5 %.

Секція 1. Проблеми стратегічного управління конкурентоспроможністю на основі інновацій

Таким чином, ІЛР в Україні демонструє відносно низький рівень порівняно з країнами Європи. Шляхом підвищення ефективності розвитку кадрових ресурсів можливо розробити стратегії, які допоможуть формувати продуктивні трудові колективи на підприємствах, забезпечуючи бажаний прибуток з мінімізацією витрат. Для цього Україні необхідно взяти до уваги успішний досвід економічного і соціального розвитку високорозвинутих країн. У процесі визначення стратегії подальшого розвитку країни має бути знайдений баланс між зарубіжними інноваціями та вітчизняними соціокультурними характеристиками. Адаптація кращих світових практик з урахуванням місцевих умов і цінностей здатна забезпечити максимально ефективне використання ресурсів і досягнення цілей із мінімальними затратами.

Література

1. Україна у світових рейтингах-2023: що змінилось під час війни. URL: <https://weukraine.tv/top/ukrayina-u-svitovyh-rejtyngah-2023-shho-zminylos-pid-chas-vijny/>
2. Human Development Report. URL: <https://hdr.undp.org/>
3. Human Development Report 2021–2022. URL: <https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2021-22>

